

Tēze. Par Civillikuma 1041. un 1044. pantu piemērošanu labticīgam ieguvējam.

Latvijas Republikas Augstākās tiesas

Senāta

2005.gada 26.janvāra

SPRIEDUMS

lietā Nr. SKC – 47

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators R.Krauze,
senatore R.Zaķe,
senators I.Fridrihsons,

piedaloties zvērinātam advokātam E.Kalniņam,

2005.gada 26.janvārī Rīgā izskatīja atklātā sēdē civillietu sakarā ar N.S. kasācijas sūdzību par Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2004.gada 12.oktobra spriedumu E.B. prasībā pret M.G., S.V., N.S. par pilnvaras atzīšanu par spēkā neesošu, pirkuma līgumu atzīšanu par spēkā neesošiem un īpašuma tiesību atzīšanu uz nekustamo īpašumu.

Noklausījies senatora R.Krauzes ziņojumu, N.S. pārstāvja zvērināta advokāta E.Kalniņa paskaidrojumu, ka kasācijas sūdzība apmierināma, un E.B. pārstāves A.M. paskaidrojumu, ka spriedums atstājams negrozīts, Senāts

k o n s t a t ē j a

Nekustamais īpašums [...] 71, Jūrmalā ar 1998.gada 3.februāra zemesgrāmatu tiesneša lēmumu nostiprināts uz E.B. vārda.

Uz 2003.gada 22. un 26.augusta pirkumu līguma pamata par minētā nekustamā īpašuma īpašnieku 2003.gada 17.septembrī zemesgrāmatā ierakstīts S.V..

Uz 2003.gada 18. un 19. septembra pirkuma līguma pamata par šī nekustamā īpašuma īpašnieku 2003.gada 30.septembrī zemesgrāmatā ierakstīta N.S..

E.B. pilnvarotā persona 2003.gada 29.oktobrī cēla prasību pret M.G., S.V. un N.S. par M.G. 2003.gada 19.augustā izdotās pilnvaras Nr.20691, 2003.gada 22. un 26. augusta pirkuma līgumu, 2003.gada 18. un 19.septembra pirkuma līgumu atzīšanu par spēkā neesošiem no to izdošanas un noslēgšanas brīža, attiecīgo īpašuma tiesību nostiprinājuma ierakstu dzēšanu zemesgrāmatā un viņa īpašuma tiesību atzīšanu uz nekustamo īpašumu [...] prospektā 71, Jūrmalā. Prasība pamatota ar Civillikuma 1., 911., 912., 924., 1044., 1060., 1405., 1415., 1427., 1440., 1459., 1462. un 1592.pantu.

Par E.B. piederošā nekustamā īpašuma pārdošanu, kas saistīta ar viņa Latvijas Republikas pilsoņa pases viltošanu, ierosināta krimināllieta, apsūdzības raksts sastādīts 2004.gada 3.februārī. Apsūdzība uzrādīta S.V..

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija 2004.gada 2.februārī nosprieda E.B. prasību apmierināt.

Izskatījusi N.S. apelācijas sūdzību, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palāta ar 2004.gada 12.oktobra spriedumu atzina par spēkā neesošu E.B. vārdā 2003. gada 19. augustā izdoto pilnvaru Nr.20591 M.G.. Par spēkā neesošiem atzīti 2003. gada 22. un 26. augustā noslēgtie pirkuma līgumi starp M.G. un S.V., kā arī 2003. gada 18. un 19. septembrī noslēgtie pirkuma līgumi starp S.V. un N.S. pilnvaroto pārstāvi A.L. par nekustamo īpašumu [...] prospektā 71, Jūrmalā pārdošanu. Tiesa atzina īpašuma tiesības uz strīdus īpašumu E.B. un dzēsa N.S. īpašuma tiesību nostiprinājumu Jūrmalas pilsētas zemesgrāmatu nodalījumā uz šo īpašumu.

Apelācijas instances tiesa atzina, ka nav likumīga pamata apturēt tiesvedību šajā lietā līdz krimināllietas izskatīšanai, kā to lūdz N.S. pārstāvji.

No lietas materiāliem redzams, ka nekustamais īpašums, [...] prospektā 71, Jūrmalā piederējis E.B., uz ko viņam īpašuma tiesības nostiprinātas zemesgrāmatā 1998.gada 3.februārī.

Apelācijas instances tiesa nodibinājusi, ka īpašums atsavināts pret viņa gribu, viltojot viņa vārdā pilnvaru, uz kuras pamata noslēgti pirkuma līgumi.

Lietai pievienota 2003.gada 19.augustā E.B. vārdā izdota pilnvara M.G., kas rīkojies E.B. vārdā. Civillietu tiesu palāta konstatējusi, ka E.B. nav izdevis pilnvaru M.G., bet viņa vārdā ar viltotu pasi rīkojusies cita persona. Tādēļ E.B. vārdā M.G. izdotā pilnvara atzīstama par spēkā neesošu.

Tiesa uzskata, ka pirkumu līgumu slēgšana uz viltotas pilnvaras pamata un sev nepiederoša īpašuma atsavināšana ir vērtējama kā neatļauta un nepieklājīga darbība (Civillikuma 1415.pants), tādēļ šādi līgumi nav spēkā no to noslēgšanas brīža un īpašuma tiesības atjaunojamas tās likumīgam īpašniekam.

No visiem lietas materiāliem redzams, ka darījumi slēgti ar nolūku izkrāpt nekustamo īpašumu no tā likumīgā īpašnieka ar mērķi iedzīvoties. Par minēto faktu ierosināta krimināllieta un uzsākta kriminālvajāšana.

Tiesa atzīst, ka nav pamatots N.S. apelācijas sūdzībā paustais viedoklis, ka viņa ir labticīga ieguvēja un līdz ar to no viņas nekustamais īpašums nav atprasāms.

Saskaņā ar Civillikuma 1044.pantu īpašuma prasību īpašnieks var celt pret katru, kas prettiesiski aiztur viņa lietu, tās mērķis atzīt īpašuma tiesību un sakarā ar to piešķirt valdījumu.

Arī Civillikuma 1041.pantā noteikts, ka īpašnieks var atprasīt ar īpašuma prasību savu lietu no jebkura trešā valdītāja.

Kasācijas sūdzībā N.S. lūdz Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2004.gada 12.oktobra spriedumu atcelt un nodot lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Kasatore norāda, ka tiesu palāta, atzīstot, ka nav likumīga pamata apturēt tiesvedību šajā lietā līdz krimināllietas izskatīšanai, nav piemērojusi Civilprocesa likuma 214. panta 5. punktu, ar ko pārkāpusi savas kompetences ietvarus, kas novedis pie lietas nepareizas izspriešanas. Apelācijas instances tiesa „aizsteigusies priekšā” tiesai, kurai vēl tikai būs jāiztiesā krimināllieta par noziedzīga nodarījuma konstatēšanu S.V. (vai arī M.G.) rīcībā. Fakts, ka ir ierosināta krimināllieta un uzsākta kriminālvajāšana, nevar kalpot par pamatu tam, lai attiesātu nekustamo īpašumu no labticīga ieguvēja.

Neraugoties uz Civillikuma 994. panta pirmajā daļā un Zemesgrāmatu likuma 1. pantā ietvertajiem noteikumiem par nekustama īpašuma labticīga ieguvēja aizsardzību, apelācijas instances tiesa minētās tiesību normas vispār nav piemērojusi, kaut gan tiesas spriedumā konstatētie faktiskie apstākļi atbilst šo tiesību normu hipotēzēs ietvertajiem piemērošanas priekšnoteikumiem.

Kasācijas sūdzībā norādīts, ka apelācijas instances tiesas pilnīgi ignorējusi atbildētājas N.S. kā labticīgas ieguvējas konstitucionālās tiesības uz īpašumu (LR Satversmes 105. pants).

Paskaidrojumos sakarā ar kasācijas sūdzību E.B. pilnvarotā persona A.M. norāda, ka kasācijas sūdzības argumenti nedod pamatu atcelt apelācijas instances tiesas spriedumu, jo nelikumīga rīcība nevar radīt likumīgas sekas.

Senāts, pārbaudījis lietas materiālus un apsvēris kasācijas sūdzības motīvus, a t z ī s t , ka LR Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas spriedums atstājams negrozīts.

Civillietu tiesu palātas spriedums atbilst Civillikuma 1041. un 1044. panta noteikumiem. Apelācijas instances tiesa konstatējusi, ka nekustamā īpašuma Bulduru prospektā 71, Jūrmalā atsavināšana notikusi viltojot prasītāja E.B. pilnvaru, jo patiesībā prasītājs šādu pilnvaru nav izdevis. Tas ir likumīgs pamats, lai tiesa, atsaucoties uz Civillikuma 1041. un 1044. pantu atceltu visus sekojošos darījumus, kuru mērķis bija nelikumīgi atsavināt prasītājam piederošu nekustamo īpašumu. Apelācijas instances tiesa pamatoti atzinusi, ka šādu darījumu priekšmets ir neatļauta un nepieklājīga darbība, kuras mērķis ir pretējs likumiem un labiem tikumiem un ir vērsta uz to, lai apietu likumu (Civillikuma 1415.pants). Šādi darījumi nevar palikt spēkā arī tad, kad ieguvējs pēc pēdējā pirkuma līguma ir labticīgs. Tāpēc norādes kasācijas sūdzībā uz atbildētājas labticīgumu nevar ietekmēt sprieduma pareizību. Civillikuma 1041. pants uzliek tiesai pienākumu aizsargāt īpašnieka tiesības uz viņam piederošu īpašumu. Konstatēts, ka prasītāja E.B. īpašuma tiesības aizskartas prettiesiski ar citu personu nelikumīgu rīcību. Civillikuma 1041. panta jēga izpaužas nosacījumā, ka īpašnieka tiesība atprasīt lietu no jebkura trešā valdītāja ir primāra, un tā piešķir prasītājam E.B. prasīt sava prettiesiski zaudētā valdījuma atjaunošanu, un tam par šķērslī nevar būt apstākļi, ka atbildētāja ir labticīga ieguvēja.

Kasācijas sūdzības argumenti, ar kuriem kasatore cenšas attaisnot minētos nelikumīgos darījumus, ir noraidāmi, un tie nevar būt pamats apelācijas tiesas sprieduma atcelšanai.

Apelācijas instances tiesa pamatoti nav apmierinājusi atbildētājas pilnvaroto pārstāvju lūgumu apturēt civillietas izskatīšanu līdz laikam, kad tiks izskatīta krimināllieta, kas ierosināta par dokumentu viltošanu. Nav konstatēti šķēršļi, kas traucētu civillietas izskatīšanu un tāpēc nevar atzīt, ka būtu pārkāpti Civilprocesa likuma 214.panta 5. punkta noteikumi. Kā tas izriet no Civillikuma 1440. un 1459. panta viltus ir civiltiesiskas atbildības nosacījums, kas paredzēts civillikumā, un to var konstatēt civillietā kā patstāvīgu pamatojumu, lai atzītu darījumu par spēkā neesošu. Nevar uzskatīt, ka tiesa, izskatot civillietu un konstatējot viltu, ar to būtu pārkāpusi savas kompetences robežas.

Civillikuma 994. un Zemesgrāmatu likuma 1. pants, nav pamats sprieduma atcelšanai, jo tie nevar ietekmēt sprieduma pareizību šajā lietā. Civillikuma 994. pants vispirms piemērojams attiecībā uz likumīgo īpašnieku E.B., kas tāpat savas īpašuma tiesības bija nostiprinājis zemesgrāmatā. Viņa īpašuma tiesību dzēšana zemesgrāmatā notikusi pretlikumīgi un tāpēc apelācijas instances tiesa pilnīgi pamatoti atjaunojusi iepriekšējo stāvokli, kāds pastāvēja pirms prasītāja E.B. īpašuma tiesību aizskārums, dzēšot nostiprinājuma ierakstu atbildētājam N.S.. Atsauce kasācijas sūdzībā uz LR Satversmes 105. pantu, kas nostiprina personas tiesības uz īpašumu, pirmām kārtām ir attiecināma uz E.B., kura īpašuma tiesības tika prettiesiski aizskartas.

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474.panta 1.punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts

n o s p r i e d a

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2004.gada 12.oktobra spriedumu atstāt negrozītu, atbildētājas N.S. kasācijas sūdzību noraidīt.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs senators

R.Krauze

Senatore

R.Zaķe

Senators

I.Fridrihsons